

РОЗДІЛ 6. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Шарова Тетяна

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ЦИФРОВИЙ ФОРМАТ ОСВІТИ ТА КОМУНІКАЦІЯ: ОГЛЯД ОНЛАЙН КУРСІВ

Анотація. Стаття присвячена огляду структури онлайн курсів, які розташовані на україномовних платформах та присвячені цифровій комунікації та безпеці. Аналізується освітній контент курсів «Цифрова безпека та комунікація в онлайні», «Ефективні комунікації для освітніх управлінців», «Цифрові комунікації в глобальному просторі».

Summary. The article is devoted to an overview of online courses provided on Ukrainian platforms and dedicated to digital communications and security. The educational content of the courses «Digital Security and Communication Online», «Effective Communications for Educational Managers», «Digital Communications in the Global Space» is analyzed.

Ключові слова: дистанційне навчання, масові відкриті онлайн курси, цифрова комунікація, цифрова безпека.

Постановка проблеми. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність, поширення дистанційного навчання, зокрема масових відкритих онлайн курсів, призвели до глобалізації та інтернаціоналізації освітніх процесів. Водночас, одним із нагальних питань, що потребує вирішення, є забезпечення якісної комунікації в інформаційному просторі нашої держави та всього світу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток суспільства та особистість зокрема досліджували Р. Олексенко, В. Воронкова та ін. Процеси інформатизації освіти лежали у колі досліджень М. Жалдака, Н. Морзе, О. Співаковського, О. Спіріна. Вирішенням питань впровадження дистанційного навчання займалися І. Адамова, В. Кухаренко та ін. Можливості масових онлайн курсів досліджували І. Бацуровська, І. Примаченко, Н. Тихомирова, О. Хорольський, С. Шаров та інші вчені. В той же час, потребує аналізу освітній контент, нещодавно розташований на платформах масових відкритих онлайн курсів.

Метою статті є огляд онлайн курсів з цифрових комунікацій та цифрової безпеки, що розташовані на україномовних платформах масових відкритих онлайн курсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні потужні можливості інформаційно-комунікаційних технологій значно розширюють можливості людини щодо працевлаштування, навчання, спілкування, освіти упродовж життя тощо. Водночас, інформатизація освіти є пріоритетним напрямком модернізації змісту освіти України, сприяє підвищенню її доступності та відкритості [9, с. 119], усвідомленню важливого значення інформації в розвитку суспільства, поступовому зростанню іміджу нашої країни як розвинутої цифрової держави.

Реалії сьогодення на деякий час зробили електронну форму навчання основною формою освітньої діяльності. Водночас, ідея впровадження технології електронного навчання (e-learning) не є новою, про що свідчать численні наукові та методичні напрацювання. Це пояснюється концентрацією результатів людської діяльності в інформаційній сфері [1, с. 3], яка надає широкі можливості для обміну, оновлення та зберігання інформації.

До основних форм електронного навчання відноситься дистанційна форма навчання та масові відкриті онлайн курси, які характеризуються інтерактивністю, гнучкістю у виборі засобів та форм подання матеріалу, забезпечення доступу до великої кількості навчальної інформації [8, с. 121], представленої в різних цифрових форматах; забезпеченням зворотнього зв'язку, економічністю отримання знань, паралельністю отримання освіти [1, с. 5], популяризацією навчальних закладів, які є розробниками онлайн курсів. Водночас, ми розділяємо думку дослідників [5, с. 59] щодо підвищення ефективності навчання за умови поєднання форм електронного навчання з традиційними формами провадження освітньої діяльності.

Всім бажаючим підвищити свою кваліфікацію та опанувати новими знаннями україномовні платформи масових відкритих онлайн курсів «Відкритий університет Майдану» (ВУМ), EdEra та Prometheus пропонують різноманітні онлайн курси. Одним із важливих питань, що розглянуто на зазначених вище онлайн платформах, є забезпечення ефективної комунікації та безпеки в інформаційному просторі.

Не викликає сумніву той факт, що в умовах інформаційного суспільства з'являються нові форми цифрової комунікації між людьми, установами, державами тощо. Наразі комунікаційні процеси стають більш глобалізованими, збільшується кількість та якість комунікацій між людьми, зростає ефективність спілкування [2, с. 171]. Особливо це стосується підростаючого покоління, яке багато часу перебуває в мережі Інтернет, спілкується, навчається [6, с. 34], обмінюється думками, розважається тощо. Водночас, спостерігаються

відсутність певного контролю за діяльністю молоді в мережі Інтернет, що може призвести до негативних ситуацій. Наприклад, це може бути маніпулювання думками та поведінкою споживачів інформації з метою отримання певної користі (матеріальної та/або нематеріальної).

Щоб цього не сталося, людина повинна мати певний рівень цифрової культури, яка стосується у першу чергу соціологічних та культурологічних процесів [3, с. 9]. Інші дослідники звертають увагу на наявність у особистості розвинутої медіакультури, що стосується різних аспектів процесу комунікації та передачі цінностей та сенсів через інформаційно-комунікаційні технології [2, с. 173]. У вузькому сенсі людина повинна володіти медіаграмотністю, відрізнити правдиву інформацію від неправдивої, нести відповідальність за спотворення інформації, пристосовуватися до мінливого інформаційного розмаїття [7, с. 161].

З іншого боку, виховний та освітній контент, розміщений у цифровому просторі, дозволить сформувати у користувачів відповідні компетентності та не попасти під негативний вплив [6, с. 35]. Розглядаючи особливості цифрової комунікації та безпеки, ми зупинилися на трьох онлайн курсах: «Цифрова безпека та комунікація в онлайн» (ВУМ), «Ефективні комунікації для освітніх управлінців» (EdEra), «Цифрові комунікації в глобальному просторі» (Prometheus). Слід зазначити, що розробниками онлайн курсів зазначених платформ є провідні лектори, відомі фахівці, суспільні діячі тощо, які діляться з користувачами власним досвідом [4, с. 96], успішною професійною діяльністю, лайкфактами тощо.

Останнім часом користувачі мобільних телефонів, персональних комп'ютерів, ноутбуків презентують свою діяльність у соціальних мережах, які на сьогодні є одним із найбільш ефективних способів поєднати мільйони людей в онлайн просторі. Звісно, соціальні мережі мають багато переваг (швидкий доступ до нових, спілкування на відстані, обмін медіаповідомленнями та думками на різні теми) та окремі недоліки (втрата вільного часу та зору, небезпека маніпулювання з боку шахраїв, можливі психічні та психологічні проблеми) [9, с. 121].

Наш досвід показує, що навчитися основам та деяким особливостям використання цифрової безпеки та комунікації в онлайн можна за допомогою проходження курсу «Цифрова безпека та комунікація в онлайн» на платформі ВУМ. Даний курс спрямований на те, аби допомогти користувачам вивчити приховані можливості соціальних мереж Facebook, Twitter чи YouTube. Навчаючись на цьому онлайн курсі, кожен слухач може дізнатися корисну інформацію про те, як соціальні мережі можуть допомогти виконати певну роботу. Дуже важливо правильно реагувати на негативні коментарі, які залишають у постах недосвідчені початківці або фахівці. Тут доречно

своєчасно вийти з комунікаційної кризи та захистити себе. Не менш важливим є те, аби навчитися захистити себе від небажаного листування чи розповсюдження секретної інформації.

Викладачі у навчальному курсі подають відеоматеріали для перегляду, після чого слухачі повинні пройти тестовий контроль у вигляді декількох модулів до певних частин. За результатами перегляду відеолекцій можна вивчити такі теми: 1. Чому важливо розуміти технологічну складову Інтернету і як це впливає на успішність комунікації? 2. Ключові принципи пошуку інформації в мережі, як ефективно шукати в Інтернеті. 3. Комунікація в онлайні. Основні принципи та репутаційні ризики. 4. Як правильно комунікувати під час кризових ситуацій та як працювати з негативом. 5. Цифрова безпека. Робота з пристроями та інформацією. Контроль над обліковими записами. Фішинг. 6. Комунікація в онлайні. Facebook, Twitter, YouTube: як працювати з ключовими майданчиками. 7. Можливості відео у Facebook. Facebook Insights: чому важливо працювати зі статистикою. Групи та сторінки у Facebook: яка різниця? 8. Як працювати в Twitter, YouTube. Чому важливі підписки на канали YouTube? та ін. Слухачі, які обрали даний курс, можуть самостійно планувати своє навчання та переглядати відеоматеріали.

Коли слухач успішно переглянув відео, він матиме змогу пройти підсумковий тест, представивши власні результати щодо особливостей цифрової безпеки та комунікації в онлайні. Слід акцентувати увагу на тому, що мінімальний рівень проходження підсумкового тесту складає 75%. Родзинкою онлайн-платформи ВУМ, зокрема і в цьому курсі, є те, що після проходження тестового контролю перевірити результат можна в згенерованому окремо документі pdf, що дозволяє зберегти його окремо на комп'ютері. У документі вказується, чи є правильною відповідь, яка поставлена користувачем.

Не менш цікавим є курс на онлайн-платформі EdEra під назвою «Ефективні комунікації для освітніх управлінців». Якщо говорити про структуру курсу, то тут слід акцентувати на кількісних показниках. Усього представлено 2 модулі. Перший модуль («Стратегічні комунікації») містить 9 лекцій, а другий («Взаємодія з медіа і журналістами») – 7 лекцій. Цікавими для користувачів можуть бути теми: як працюють мас-медіа, розробка повідомлення, що таке репутація та комунікація, основні принципи планування, як бути почутим та ін. Деякі лекції представлені у двох частинах, що дозволяє користувачам краще розібратися в тематиці курсу.

Під час навчання на цьому курсі слухачі можуть задавати питання викладачам, що є свідченням того, що людині, яка навчається, не байдужа ця тема. Численні запитання лунають на адресу розробників та лекторів у такій варіації: У який час доречно проходити навчання? Чи направлений цей курс виключно на освітніх управлінців? Чи потрібно брати участь в обговоренні на

форумі курсу? Як це буде впливати на результат слухача? Чи будуть матеріали курсу доступні після завершення курсу? Користувачі на всі питання отримують вичерпні відповіді.

До кожної лекції представлені проміжні завдання, на виконання яких обмежень у часі не має. Слід акцентувати увагу на тому, що різноманітні лекції мстять різну кількість тестових завдань та можуть бути оцінені по-різному від 1 до 6 балів за тест. Є лекції, де розробниками не передбачено виконання завдань після їх прослуховування. За результати проходження тестів, якщо слухач курсу набирає 60%, то в його особистому кабінеті буде згенерований сертифікат.

Не менш актуальним та цікавим для слухачів є курс «Цифрові комунікації в глобальному просторі» на онлайн-платформі Prometheus. Даний ресурс містить рубрику додаткових матеріалів, де вміщена інформація до окремих тем курсів: створення веб-курсів, графічні редактори, тексти в цифрових комунікаціях. Здебільшого це посилання на електронні словники та довідники, де слухачі можуть покращити мовну компетентність, а також графічні редактори, які потрібні у сучасному глобальному інноваційному просторі.

Так, наприклад, якщо говорити про вивчення теми «Тексти у цифрових комунікаціях», то слухачі мають можливість ознайомитися із додатковими матеріалами для покращення мовної складової з української мови. Тут доречно переглянути запропоновані джерела: перевірка граматичних та стилістичних норм – LanguageTool, боротьба із запозиченнями – Словотвір, словник онлайн та охайне оформлення – Реформатор. Для кращого розуміння англомовних текстів можна скористатися такими додатковими матеріалами: перевірка орфографії – Grammarly, перевірка стилістики – NamingwayApp, всебічна перевірка текстів – ProwritingAid. За допомогою таких додаткових матеріалів можна вільно спілкуватися в онлайн режимі зі слухачами курсу, з однодумцями чи зацікавленими особами.

Висновки. Отже, проаналізовані онлайн курси розташовані на україномовних платформах масових відкритих онлайн курсах («Відкритий університет Майдану», EdEra та Prometheus). Всі вони безкоштовні, дозволяють дізнатися багато нового про способи та правила комунікації в онлайн просторі. Після виконання всіх умов курсу та накопичення відповідної суми балів користувач отримує сертифікат.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У подальших дослідженнях передбачається розглянути онлайн курси, що розташовані на нових україномовних платформах WiseCow та Дія (Цифрова освіта), стосуються підвищення комунікативної та соціальної компетентності користувачів Інтернет-простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамова, І., & Головачук Т. (2012). Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. *Витоки педагогічної майстерності*, 10, 3-6.
2. Білан, Н.І. (2014). Соціальні комунікації в інформаційному суспільстві. *Наукові записки Інституту журналістики*, 56, 171-175.
3. Гаврілова, Л.Г., & Топольник, Я.В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 5(61), 1-14.
4. Осецький, В.Л., & Татомир, І.Л. (2017). Роль масових відкритих онлайн-курсів у сучасному освітньому ландшафті. *Економіка України*, 12, 86-98.
5. Кузьменко, Г., & Хорольський, О. (2015). Масові відкриті онлайн-курси у контексті трансформації вищої освіти України. *Педагогічні науки*, 63, 56-61.
6. Шаров, С.В. (2019). Соціальна компетентність майбутнього фахівця в умовах інформаційного суспільства. *Матеріали Міжнародної наукової Інтернет-конференції «Модернізація підготовки майбутніх фахівців професійно-педагогічного напрямку в умовах освітнього простору»*, 25-26 квітня, 2019, Кривий Ріг, 33-36.
7. Шаров, С.В. (2019). Медіаграмотність як чинник розвитку соціальної компетентності майбутніх учителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2(65), 160-163.
8. Шарова, Т.М., & Шаров, С.В. (2019). Електронне навчання: дієвий формат освіти. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 травня, 2019, Суми*. 119-123.
9. Яцишин, А.В. (2014). Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Інформаційні технології в освіті*, 19, 119-126.

Прокопенко Ірина

Тітунова Валентина

Прилуцький агротехнічний коледж

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Метою дослідження є теоретичний аналіз змісту інформаційної компетентності та особливостей її формування в контексті особистісного, професійного й соціального становлення майбутнього фахівця у сучасному глобалізованому суспільстві.